

Asia: VN/25055/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi laeiksi huoltovarmuuden turvaamisesta ja Huoltovarmuuskeskuksesta sekä turvavarastolain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. 1 § Lain soveltamisala ja tavoitteet

Lakiehdotuksessa esitetään väestön toimeentulon ja suojaamisen kannalta välttämättömien tavaroiden tuotannon ja saatavuuden turvaamista. Haluaisimme selventää sanavalintoja lain tavoitteissa.

Kylvösiemenet ovat alkutuotannolle välttämättömiä. Yhteiskunnallisen merkityksensä vuoksi tulisi myös tämän materiaalin saatavuudesta huolehtiminen sisältyä lakiin.

Yhdymme kylvösiemenyhdistyksen ehdottamaan muotoiluun ensimmäisen momentin loppuosassa 'välttämättömien tavaroiden, materiaalien ja palveluiden'. Ilmaisuihin sisältyisi myös elävän lisäysmateriaalin.

2. 2 § Huoltovarmuudesta vastaavat viranomaiset

Huoltovarmuuskeskuksen ehdottamassa ohjausmallissa ministeriöiden roolia on kasvatettu ja elinkeinoelämän roolia vähennetty. Pidämme tärkeänä, että yritysten rooli huoltovarmuuden turvaamisessa pidetään tärkeällä sijalla lain muotoiluissa.

Esimerkiksi kylvösiementen varmuusvarastointi toteutetaan niiden kunnostamiseen ja pakkaamiseen erikoistuneissa yrityksissä. Viranomaisilla tulee jatkossakin olla johtorooli varastoinnin koordinoinnissa. On kuitenkin huomattava, että siementen varastointi tehdään käytännössä aina yrityksissä.

3. 3 § Huoltovarmuuskeskuksen asema ja toimiala

-

4. 4 § Huoltovarmuuskeskuksen tehtävät

Ensimmäisessä pykälässä lausuttuun viitaten tulisi 4 §:n 1 momentin 5 kohta muuttaa muotoon 'välttämättömien tavaroiden, materiaalien ja palveluiden'. Ilmaisuihin kuuluisi myös elävän lisäysmateriaalin.

5. 5 § Pääjohtaja ja johtoryhmä

-

6. 6 § Työjärjestys

-

7. 7 § Huoltovarmuuskeskuksen ohjaus

Lakiehdotuksessa esitetään, että Huoltovarmuuskeskuksen ohjauksesta vastaavat jatkossa eri ministeriöt työ- ja elinkeinoministeriön johdolla. Kannatamme ministeriöiden välisen yhteistyön tiivistämistä huoltovarmuuskysymyksissä, mutta elinkeinoelämän roolia ei tulisi tässä unohtaa.

Huoltovarmuuden ylläpito ja kehittäminen vaativat myös viranomaisten ja elinkeinoelämän välistä yhteistyötä. Tämän yhteistyön tarve pätee suureen osaan yhteiskunnan toiminnoista, sillä valtio yksin ei pysty tarjoamaan kaikkia huoltovarmuuden edellytyksiä.

Huoltovarmuutta ja Huoltovarmuuskeskusta koskevan lain valmistelussa tulisi varmistaa, että myös elinkeinoelämä on tarkoituksenmukaisella tavalla edustettuna huoltovarmuutta koskevassa ohjauksessa.

8. 8 § Huoltovarmuuskeskuksen ohjausryhmä

Lakiehdotuksessa esitetään, että Huoltovarmuuskeskuksen ohjauksesta vastaavat jatkossa eri ministeriöt työ- ja elinkeinoministeriön johdolla. Kannatamme ministeriöiden välisen yhteistyön tiivistämistä huoltovarmuuskysymyksissä, mutta elinkeinoelämän roolia ei tulisi tässä unohtaa.

Huoltovarmuuden ylläpito ja kehittäminen vaativat myös viranomaisten ja elinkeinoelämän välistä yhteistyötä. Tämän yhteistyön tarve pätee suureen osaan yhteiskunnan toiminnoista, sillä valtio yksin ei pysty tarjoamaan kaikkia huoltovarmuuden edellytyksiä.

Huoltovarmuutta ja Huoltovarmuuskeskusta koskevan lain valmistelussa tulisi varmistaa, että myös elinkeinoelämä on tarkoituksenmukaisella tavalla edustettuna huoltovarmuutta koskevassa ohjauksessa.

9. 9 § Huoltovarmuuden yhteistyöryhmä

-

10. 10 § Huoltovarmuusneuvosto

-

11. 11 § Sektorit, poolit ja toimikunnat

-

12. 12 § Valtion varmuusvarastointi

-

13. 13 § Valtion varmuusvarastoja koskeva päätöksenteko

Huoltovarmuuskeskus ja Ruokavirasto ovat ne valtiolliset toimijat, jotka keräävät ja ylläpitävät tietoja kylvösiemenen varmuusvarastoista.

Varastojen avaamista koskevan esityksen jälkeen Huoltovarmuuskeskuksen näkemys varastojen avaamistarpeesta välitetään työ- ja elinkeinoministeriölle. Ministeriö esittelee asian valtioneuvostolle, joka tekee asiassa päätöksen.

Esitys varmuusvarastojen avaamisesta etenee pitkin pitkää viranomaisketjua aina valtioneuvostoon saakka. Päätöksen tekoon voi kulua viljelyn kannalta liian pitkä aika, jolloin varmuusvarastojen avaaminen ei tapahdu ajoissa kylvöaikaan nähden.

Kylvösiementä ei saada heti avaamispäätöksen jälkeen käyttöön kylvöille, vaan raakaerät on kunnostettava ja pakattava ennen käyttöä siemenpakkaamoilla.

14. 14 § Varmuusvarastoituja lääkkeitä, lääkinnällisiä laitteita, henkilösuojaimia ja muita terveydenhuollossa käytettäviä tavaroita koskeva päätöksenteko

-

15. 15 § Tuotantovarausten ja suorituskyykyvarausten hankinta

-

16. 16 § Huoltovarmuusrahasto ja huoltovarmuusmaksu

Boreal Kasvinjalostus Oy pitää olennaisen tärkeänä, että rahoituksen kokonaistaso suhteessa kaikkiin tehtäviin tulisi turvata.

Pidämme hyvänä, että huoltovarmuusrahastosta edelleen katetaan normaaliajan pitkäkestoiset varautumistoiminnot eli materiaallinen varautuminen, materiaallisen varautumisen investoinnit ja erityislainsäädännössä huoltovarmuusrahastosta katettavaksi säädettyt korvaukset.

Ohjelmatoiminta ja muut kuin materiaallisen varautumisen investoinnit ja kriisitoimenpiteet tulisi poistaa huoltovarmuusrahaston kuluista, sillä nämä söisivät huoltovarmuusrahaston varoja normaaliajan pitkäkestoisilta varautumistoiminnoilta.

Ohjelmatoiminta on viraston toimintaa, jonka rahoitus voisi tulla valtion budjetin kautta. Kriisitoimet pitäisi puolestaan rahoittaa muulla tavoin, koska huoltovarmuuslainsäädännön tarkoitus on esityksen mukaan olla normaaliolojen lainsäädäntöä ja huoltovarmuusrahaston varat tulisi turvata näihin normaaliajan pitkäkestoisiin toimintoihin. Tai ainakaan kriisitoimet ei voi olla ehdotetulla tavalla täysin avoin ja määrittelemätön kori.

Muutoksen myötä Huoltovarmuuskeskuksen rahoitus ja sitä kautta sen toiminta tulee alttiimmaksi poliittisille vaikutuksille. Tämä voi vaikuttaa vuosittaiseen rahoitustasoon. Huoltovarmuuskeskuksen kasvinjalostuspalvelujen ostot tulisi voida suunnitella pitemmällä aikavälillä, jotta toiminnan suunnittelu eteenpäin helpottuu. Kasvinjalostus on pitkäjänteistä työtä, jossa nopeat muutokset rahoituksen tasossa vaikuttavat vahingollisesti työn etenemiseen.

17. 17 § Huoltovarmuusrahaston hallinto

-

18. 18 § Kirjanpito, tilintarkastus ja tilinpäätös

-

19. 19 § Lainanottovaltuus

-

20. 20 § Tuen myöntämisen yleiset edellytykset

-

21. 21 § Muissa laeissa säädettyt tuet ja korvaukset

-

22. 22 § Omaisuuden siirtyminen

-

23. 23 § Huoltovarmuuskeskuksen tiedonsaantioikeus

-

24. 24 § Tietojenantovelvollisuus

-

25. 25 § Salassa pidettävän tiedon luovuttaminen

-

26. 26 § Virka-apu

-

27. 27 § Uhkasakko

-

28. 28 § Huoltovarmuusrikkomus

-

29. 10. luku Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

-

30. Muu asia, jonka haluatte tuoda työryhmän tietoon

Boreal Kasvinjalostus Oy toivoo, että yhteistyö Huoltovarmuuskeskuksen kanssa voisi tulevina vuosina syventyä entisestään. Huolemme on, että julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin välistä yhteistyötä aiotaan vähentää. Näkemyksemme mukaan on tärkeää, että elinkeinoelämä on riittävästi edustettuna uudessa ohjausryhmässä, koska yrityskenttä monilta osin vastaa varmuusvarastojen ylläpidosta.

Tuomi Terhi
Boreal Kasvinjalostus Oy